

SJÄLVVÄRDERING DOKTORSEXAMEN

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Nationalekonomiska institutionen
Lunds universitet
7 mars 2017

Tommy Andersson

Innehållsförteckning

1. Inledande kommentarer.....	3
2. Aspektområde: Område, miljö och resurser	4
2.1 Aspekt: Forskarutbildningsämne.....	4
2.2. Aspekt: Personal.....	5
2.3 Aspekt: Forskarutbildningsmiljö.....	7
3. Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat	15
3.1 Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse	16
3.2 Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga	19
3.3 Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt.....	21
4. Arbetslivets perspektiv.....	24
5. Doktoranders perspektiv.....	26
6. Jämställdhetsperspektiv.....	29

1. Inledande kommentarer

Under arbetet att sammanställa denna självvärdering har skriften "Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå" (UKÄ, 2016) konsulterats och de riktlinjer och avgränsningar som anges där har följts i så stor utsträckning som möjligt. I de fall ytterligare tolkningar och avgränsningar har gjorts så redovisas alltid de underliggande anledningarna. Exempelvis skall självvärderingen – enligt instruktioner – utgå från aktuella förhållanden vilket i denna självvärdering definierats som 1 september 2016. Efter konsultation med Lunds universitets avdelning för kvalitet och utvärdering och enligt vad vi tycker oss ha fått bekräftat i samband med upptaktsmötet så utgör forskarutbildningsämnet nationalekonomi ett eget område för forskarutbildning. Detta innebär att relation till området för forskarutbildning konsekvent inte kommer att diskuteras i denna självvärdering. Vidare kommer licentiatexamen och doktorsexamen att utvärderas som en enhet då båda examina omfattas av samma krav på forskningens kvalitet och då det existerande systemet för examenstillståndsgivning på forskarnivå inte särskiljer de båda nivåerna. Avslutningsvis noterar vi att den allmänna studieplanen uppdaterades 2017-01-26 vilket innebär att ingen doktorand antagits till utbildningen under den aktuella studieplanen. Förändringarna i den nya allmänna studieplanen är inte betydande för den analys som görs i denna rapport.

Tommy Andersson, studierektor för forskarutbildningen, Lund, 7 mars 2017

Faktaruta

Lärosäte: Lunds universitet
Forskarutbildningsämne: Nationalekonomi
Licentiatexamen: JA
Doktorsexamen: JA

2. Aspektområde: Område, miljö och resurser

2.1 Aspekt: Forskarutbildningsämne

Forskarutbildningen i nationalekonomi omfattar totalt 240 högskolepoäng fördelade på kurser om 90 högskolepoäng och en avhandling om 150 högskolepoäng. Definitionen av forskarutbildningsämnet nationalekonomi är enligt gällande allmän studieplan (Dnr 2017/30):

”Nationalekonomi är ett samhällsvetenskapligt ämne som med hjälp av teoretiska och empiriska verktyg analyserar och studerar beteenden och ekonomiska samband på mikroekonomisk och makroekonomisk nivå. Ämnet fokuserar på hur ett samhälle eller olika beståndsdelar av ett samhälle använder sina resurser och vilka effekter ekonomisk-politiska åtgärder ger upphov till.”

Forskarutbildningsämnets avgränsning med avseende på bredd återfinns i den allmänna studieplanen då innebörden av ”mikroekonomisk och makroekonomisk nivå” definitionsmässigt innebär bredd samtidigt som det avgränsar forskarutbildningsämnet enligt nationell och internationell praxis.

Forskarutbildningsämnets avgränsning avseende såväl bredd och djup framgår vidare i de styrdokument som kan kopplas till forskarutbildningen – exempelvis den allmänna studieplanen samt kursplaner för det obligatoriska kursprogrammet (detta kursprogram och dess kursplaner kan nås via <http://nek.lu.se/utbildning/forskarutbildning/phd-kurser>). Totalt utgör detta kursprogram 67,5 högskolepoäng fördelat på:

- kurser i mikroekonomisk teori om sammanlagt 15 högskolepoäng
- kurser i makroekonomisk teori om sammanlagt 15 högskolepoäng
- kurser i ekonometri om sammanlagt 15 högskolepoäng
- kurser i matematiska metoder om sammanlagt 15 högskolepoäng
- kurser i statistiska metoder om sammanlagt 7,5 högskolepoäng

Enligt den allmänna studieplanen skall den studerande uppfylla de målsättningar som framgår av kursplanerna för det obligatoriska kursprogrammet. Då kursplanerna för samtliga kurser i det obligatoriska kursprogrammet specificerar att kursens innehåll faller inom ramen för huvudområdet nationalekonomi ger dessa kursplaner ytterligare information om hur forskarutbildningsämnet avgränsas med avseende på bredd och djup. Detta följer av att de olika beståndsdelarna av kursprogrammet alla har specifika inriktningar (mikro, makro, ekonometri, statistik, matematik, etc.) och att dessa inriktningar studeras på djupet men med klart angivna avgränsningar enligt respektive kursplan. Exempelvis framgår det av kursplanen till kursen ”Matematiska metoder – statisk optimering” (NEKP31) att kursinnehållet begränsas till elementära topologiska begrepp (gränsvärde, kontinuitet samt öppna, slutna och kompakta mängder), grundläggande aspekter på ordningsrelationer (reflexivitet, symmetri, transitivitet, ekvivalens och ekvivalensklasser) och Kuhn-Tucker-teorin för lösning av optimeringsproblem under bivillkor.

Den allmänna studieplanen anger vidare att forskarutbildningen i nationalekonomi ska ge den studerande fördjupade kunskaper i forskarutbildningsämnet, en ingående träning i forskningsmetodik och goda insikter i de problem som förekommer inom forskningen och dess praktiska tillämpning. Detta innebär bland annat att den studerande i sitt avhandlingsarbete skall fördjupa sig i teori, metod och/eller tillämpning på ett sådant sätt att man skaffar sig förståelse för och själv bidrar till den internationella forskningen inom området i fråga.

Forskarutbildningsämnet har en klar koppling till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet eftersom forskarutbildningsämnet enligt ovan definition studerar beteenden och ekonomiska samband med hjälp av teoretiska och empiriska metoder. De teoretiska och empiriska verktygen som omnämns i den allmänna studieplanen specificeras mer detaljerat i de obligatoriska metodkursernas tillhörande kursplaner (exempelvis metoder baserade på ekonometriska, experimentella och matematiska ansatser). Gemensamt för dessa verktyg är att de alla är vedertagna i den nationella och internationella nationalekonomiska vetenskapssfären. Utöver dessa verktyg får doktoranderna ytterligare kunskap om forskarutbildningsämnet genom att studera sakkunnigt granskade vetenskapliga tidskrifter, konferensvolym, böcker, etc. Här är sakkunniggranskningen en garant för koppling till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

2.2. Aspekt: Personal

Institutionen har för närvarande 34 handledare (huvudhandledare och biträdande handledare). Av dessa är 24 stycken verksamma vid institutionen (11 professorer, 8 docenter och 5 övriga) och 10 stycken utanför (4 professorer, 3 docenter och 3 övriga). I kategorin "övriga" ingår personer som ännu inte uppnått docentkompetens (lektorat och biträdande lektorat), personer med långsiktig postdoktoral finansiering (exempelvis Browaldstipendiater) och personer med anställning utanför universitet och högskola (exempelvis Statistiska centralbyrån). Handledare utanför institutionen och handledare som ännu inte uppnått docentkompetens anlitas på grund av sina specialkunskaper mot en viss ämnesinriktning eller mot en viss vetenskaplig metod. För huvudhandledarskap krävs docentkompetens samt fast anställning på institutionen eller utanför. Generellt för handledarskap krävs att aktiv forskningsverksamhet inom doktorandens forskningsinriktning eller djup kunskap om vetenskaplig metod samt en garanti för långsiktigt engagemang.

Handledare på institutionen representerar en bred sammansättning av kompetens inom många olika forskningsinriktningar – exempelvis ekonometri, finansiell ekonomi, internationell ekonomi, utvecklingsekonomi, hälsoekonomi, arbetsmarknadsekonomi, makroekonomi och mikroekonomi (se Tabell 2). Handledarkollektivet representerar också en rad olika metodområden med både teoretiska och mer empiriska ansatser – exempelvis olika ekonometriska och statistiska ansatser, experimentella ansatser, matematiska och numeriska metoder, etc. Inom institutionens forskningsområden publicerar handledarna regelbundet i många av de högst rankade vetenskapliga tidskrifterna (se bifogad publikationslista). Den breda sammansättningen av handledargruppen kvalitetssäkrar handledning av doktorander med olika inriktningar inom forskningsämnet.

Institutionen arbetar med att säkerställa det långsiktiga handledarbehovet exempelvis genom aktiv externrekrytering. Under de senaste 5-6 åren har den allmänna

rekryteringspolicyn på institutionen ändrats för att säkerställa dels inflöde av idéer, tankar och kompetens utifrån men också för att bredda institutionens allmänna kunskapsmassa. Detta har uppnåtts via nationella och internationella externrekryteringar. Strävan är alltid långsiktiga rekryteringar och relationer även om medvetenhet finns om att de mer juniora rekryteringarna är mer osäkra på lång sikt.

Att en forskare blir del av handledargruppen knuten till en doktorand är ingen garanti för att handledaren sedan följer doktoranden under den resterande delen av utbildningen. Detta kan bero på dödsfall (vilket tyvärr nyligen varit fallet), att handledaren får tjänst vid annan institution eller att doktoranden ändrar inriktning på sin forskning. I den mån det är möjligt och om det överensstämmer med doktorandens önskemål så försöker institutionen behålla handledare som får en tjänst vid annat universitet. Detta kräver dock att det finns en överenskommelse om att handledaren fortsatt skall vara aktiv i alla steg av doktorandens utbildning och nära följa doktorandens progression.

Det långsiktiga perspektivet tas alltid i beaktning i samband med att handledare utses. Själva processen att utse en handledare består av tre steg. Först måste handledare och doktorand vara överens om att de passar varandra inte endast forskningsmässigt utan också att personkemin stämmer. Sedan måste studierektor för forskarutbildningen rekommendera institutionens handledarkollegium att formellt utse handledare. Först när det formella beslutet tas i handledarkollegiet görs registreringen i Ladok. I hela processen fungerar studierektor för forskarutbildningen som ett stöd och vägleder doktorand och tilltänkta handledare.

Även fast handledare alltid väljs med omsorg så kan det hända att en doktorand vill byta handledare. I nästan samtliga fall beror detta på att doktoranden under utbildningens gång ändrat sin forskningsinriktning och/eller metod och känner att denne vill ha en annan typ av kompetens i handledningen. Detta sker normalt i samförstånd och utan några konflikter. Dessvärre har det hänt att det har skurit sig mellan handledare och doktorand. För dessa situationer har Ekonomihögskolan utvecklat rutiner för handledarbyte (STYR 2016/860). Denna handlingsplan består av sju steg och beskriver alla moment i processen. För att förebygga att situationen uppstår har Ekonomihögskolan även utvecklat en handlingsplan för att förebygga och hantera konflikter mellan doktorand och handledare (STYR 2016/861). Alla handledare på institutionen har fått information om båda dessa dokument och studierektor för forskarutbildningen följer anvisningarna. Det bör påpekas att studierektor endast har kännedom om en konflikt under 2015 och 2016. Denna konflikt löstes genom informella överenskommelser och regelbunden kommunikation mellan studierektor för forskarutbildningen, den inblandade doktoranden och handledarna.

Alla handledare har utrymme för vetenskaplig och pedagogisk kompetensutveckling inom ramen för sin tjänst. Graden varierar beroende på anställningsform. För professorer gäller 50 procent, för lektorer gäller minst 20 procent och för de personer som ligger i kategorin "övrigt" varierar utrymmet mellan 20-80 procent. Alla handledare är som beskrivet ovan forskningsaktiva vilket innebär att de kontinuerligt får vetenskaplig kompetensutveckling. Ett krav enligt Lunds universitets anställningsordning (STYR 2014/676) är att universitetsadjunkter, universitetslektorer eller professorer vid Lunds universitet ska ha genomgått högskolepedagogisk utbildning relaterad till SUHF:s nationella mål omfattande

minst fem veckor och utvecklat kunskaper, färdigheter och förhållningsätt som grund för att arbeta professionellt som lärare inom högskolan. Vidare bör anställda som idag har högskolepedagogisk utbildning omfattande fem veckor ges möjlighet att inom sin anställning erhålla ytterligare högskolepedagogisk utbildning omfattande minst fem veckor. Alltså ges utrymme för alla handledare att både vetenskapligt och pedagogiskt meritera sig inom ramen för sina tjänster. Den vetenskapliga kompetensen följs systematiskt upp via upprättandet av vetenskapliga publikationslistor (<http://nek.lu.se/forskning/publikationer>) och då all pedagogisk meritering kräver anmälan via prefekt alternativt administrationen på Ekonomihögskolan. Handledarnas kontinuerliga meritering diskuteras med Prefekt vid de årliga utvecklingssamtalen (professorer har utvecklingssamtal med Rektor för Ekonomihögskolan). Vid dessa utvecklingssamtal diskuteras även hur handledarna kan stärka sin kompetens ytterligare och hur framtidsplaner, visioner och mål ser ut.

Ämnet nationalekonomi är ett samhällsvetenskapligt ämne och det är därför naturligt att handledare följer den samhällsutveckling som har betydelse för deras handledning och undervisning. I princip alla forskningsprojekt har också en samhällskoppling och samarbete äger rum med många olika organisationer och företag. Som exempel kan nämnas Scandiatransplant, Migrationsverket, Skolförvaltningen i Stockholm, Röda korset, COOP, Sydsvenska Handelskammaren, Öresundsinstitutet och Region Skåne. Populärvetenskap och debattinlägg uppmuntras och ett exempel på det är att Prefekten via institutionens måntaliga "måndagskaffe" upplyser institutionens medarbetare inte endast om nya forskningspublikationer utan även om nya debattinlägg och populärvetenskapliga publikationer. Även Ekonomihögskolan centralt uppmanar till samhällsdebatt och inlägg och aktuella inlägg synliggörs i Ekonomihögskolans nyhetsbrev.

Det pågår ett kontinuerligt arbete för att säkerställa kvalitet på både handledning och undervisning. Exempel på åtgärder är kontinuerliga översikter av kursinnehåll och kursmaterial, analys av kursvärderingar och regelbundna diskussioner relaterat till handledning i institutionens handledarkollegium. För att säkerställa att handledare lägger tid på handledning utgår ersättning (totalt 72 timmar per år och doktorand). Vidare har studierektor för forskarutbildningen årliga utvecklingssamtal med doktoranderna. Under dessa samtal fångas – utöver doktorandernas individuella progression – även mer allmänna synpunkter in.

2.3 Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs att den sökande har den grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som universitetet har föreskrivit samt bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen. Grundläggande behörighet har de som har (HF 7:39):

- avlagt en examen på avancerad nivå
- fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
- på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper

Särskild behörighet har den som uppfyller kraven på grundläggande behörighet och som dessutom har dokumenterat kunskaper om minst 90 högskolepoäng i nationalekonomi, samt sammanlagt motsvarande 15 högskolepoäng självständigt arbete i nationalekonomi.

Antagning till forskarutbildning sker minst en gång per år. Tidpunkt för antagning offentliggörs i god tid på ett sådant sätt att det får lämplig nationell och internationell spridning. Utlysningen anslås bland annat på institutionens anslagstavla, institutionens hemsida och Lunds universitets hemsida.

Beslut om antagning till forskarutbildningen fattas av prefekten efter rekommendation av en antagningskommitté (se nedan) och beredning i institutionens handledarkollegium. Urval bland de sökande som uppvisar särskild behörighet görs med hänsyn till förmågan att tillgodogöra sig utbildningen. Bedömningen av förmågan att genomföra utbildningen baseras i huvudsak på tidigare visad förmåga i studier, standardiserade tester och andra relevanta sammanhang. Särskild vikt läggs vid uppsatsarbete i nationalekonomi och kursarbete med inriktning på ämnets metodmässiga kärna. Antagning utan fullgod finansiering av studierna är inte tillåten. Sökande av underrepresenterat kön och sökande med underrepresenterad etnisk bakgrund ges förtur vid i övrigt lika förutsättningar för utbildningen enligt den allmänna studieplanen.

Den som söker en doktorandtjänst skall förutom att styrka sin allmänna och särskilda behörighet även inkludera betygsavskrifter, meritförteckning, resultatavskrifter i det fall den sökande vill åberopa testresultat (exempelvis från GRE, GMAT, TOEFL, IELTS, etc.), beskrivning (max 1000 ord) av frågor som den sökande vill forska kring samt varför dessa forskarstudier ska ske på nationalekonomiska institutionen i Lund, minst ett och högst två självständiga arbeten motsvarande minst 15 högskolepoäng i nationalekonomi. Utöver dessa handlingar skall den sökande inhämta rekommendationer av två lärare eller forskare med doktorsexamen i nationalekonomi eller med motsvarande kunskaper och erfarenheter som är relevant för forskning inom nationalekonomi.

Studierektor för forskarutbildningen sätter samman en antagningskommitté i samråd med institutionens handledarkollegium bestående av sex forskare. En doktorandrepresentant ingår också alltid (gemensamt för alla institutionens organ är att doktorandrepresentanter alltid utses av doktorandkåren). De sex forskarna representerar en bred ämneskunskap med många olika inriktningar. Under 2014, 2015 och 2016 inkom det totalt 110, 133 och 118 ansökningar varav cirka 60 procent årligen bedömdes klara en första gallring. Anledningar till att en ansökan nästan omedelbart sorteras bort är bland annat att kravet på särskild behörighet inte uppfylls eller att rekommendationsbrev inte inkommit. Årligen inkommer det mellan 25 och 45 ansökningar från svenska universitet och övriga ansökningar inkommer från övriga världen. Under 2016 exempelvis var fördelningen av de 118 ansökningarna som följer: Sverige (41 stycken), Afrika (8), Asien (24), Europa (41), Nordamerika (3) och övrigt (1).

Under februari månad hålls totalt tre möten med antagningskommittén och i varje möte diskuteras de ansökningarna som kvarstår. Inför det tredje och sista mötet kontaktas referenspersoner och de självständiga arbetena granskas i detalj av samtliga medlemmar i antagningskommittén (i denna omgång återstår vanligtvis cirka 15 ansökningar). Under ett normalår föreslås sedan 5-7 personer antas till forskarutbildningen och det upprättas en

reservlista på mellan 2 och 5 kandidater. Exakt hur många som antas och sätts på reservlistan beror dels på kvaliteten på de sökande samt institutionens allmänna ekonomiska förutsättningar. I vissa fall intervjuvas en sökande – antingen på plats eller via Skype – innan beslut om antagning/reservplats tas. Studierektor presenterar därefter förslaget för Prefekt och handledarkollegium. Prefekten tar det formella beslutet om antagning.

Utöver den vanliga antagningsprocessen (beskriven ovan) så antas det årligen vanligtvis någon ytterligare doktorand som är finansierad med externa pengar och med någon specifik inriktning (exempelvis finansiell ekonomi, industriell organisation, etc.). Denna exterfinansiering kan exempelvis komma från CIRCLE (Lund), IFN (Stockholm) eller HUI (Stockholm). Dessa tjänster utlyses och tillsätts vanligtvis enligt ovan beskriven rutin med undantaget att antagningskommittén vanligtvis består av tre medlemmar (studierektor för forskarutbildningen, ämnessakkunnig och representant från den finansierande organisationen) då antalet ansökningar är betydligt mindre och då utlysningen oftast har en specifik inriktning. Dessa tjänster kan utlysas närsomhelst under året och den antagna doktoranden påbörjar alltid utbildningen i samband med en terminsstart.

En viktig del i doktorandernas utbildning – utöver kursarbete och avhandlingsarbete – är att delta i institutionens seminarierier för att skapa en förståelse för vilken typ av forskning som ligger på fronten och för att expandera sitt nationella och internationella nätverk. Institutionen har en allmän seminarierie (institutionsseminarier) där alla institutionens medarbetare förväntas närvara (totalt 13 stycken seminarier under 2016). Utöver denna serie finns sju mer specialiserade seminarierier (<http://nek.lu.se/forskning/seminarier>):

- Ekonometri (11)
- Finansiell ekonomi med särskilt fokus på empirisk analys av priser på finansiella tillgångar och finansiell ekonometri (15)
- Internationell ekonomi och utvecklingsekonomi med särskilt fokus på handelsteori, ekonomisk integration och policyorienterad utvecklingsekonomi (5)
- Hälso-, arbetsmarknads- och familjeekonomi (12)
- Makroekonomi (4)
- Mikroekonomi med ett antal olika tillämpningsområden som t.ex. institutionell design och experimentell ekonomi, samt offentlig ekonomi (16).
- Comparative Institutional Analysis (1)

Siffran inom parentes i ovan lista anger det totala antal seminarier inom respektive inriktning med externa talare under 2016 (<http://nek.lu.se/forskning/seminarier/tidigare-seminars>). Utöver dessa seminarier tillkommer interna seminarier, slutseminarier, disputationer, etc.

När en seminariegäst eller gästforskare besöker institutionen fastslås alltid ett schema för gästen. En viktig del i detta schema är våra 30-minuterslånga forskningsmöten (s.k. research chats). Under dessa möten får doktorander tillfälle att möta forskaren i enrum för att bland annat tala om sin forskning. Vidare får doktorander möjlighet att närvara vid luncher, kafferaster och ibland även vid middagar. Dessa är utmärkta tillfällen för doktorander att utvidga sina vetenskapliga nätverk.

Doktorander får också möjlighet att träffa forskare i de konferenser som organiseras av medarbetare på institutionen. På senare år har ett flertal stora konferenser anordnats (exempelvis "Society for Social Choice and Welfare 2016" med över 300 internationella deltagare) och Arne Rydes Stiftelse anordnar årligen mellan 3-6 olika event där doktorander uppmanas att delta (<https://sites.google.com/site/arnerydefoundation/home/recent-events>). Institutionen anordnar också årligen en konferens för det svenska nätverket för europaforskning (<http://www.ehl.lu.se/forskning/forskningsgrupper/snee>). Under denna konferens möts akademiker, policymakers och debattörer i syfte att föra ut forskningen till en bredare publik. Denna konferens är också ett exempel på hur doktorander ges möjlighet till att mer specifikt samverka med det omgivande samhället. Andra sådana exempel är konkreta forskningsprojekt. Exempel på sådana projekt där doktorander ingår är samarbeten med Scandiatransplant, Migrationsverket, Röda korset, COOP, Sydsvenska Handelskammaren, Öresundsinstitutet och Region Skåne. Även Knut Wicksells centrum för finansvetenskap (<http://www.lusem.lu.se/kwc>) organiserar aktiviteter för akademiker och icke-akademiker (mest från banker/företag men även från myndigheter) där doktorander deltar.

För att stärka sina internationella nätverk uppmanas doktorander att tillbringa minst en termin utomlands vilket ungefär hälften av alla doktorander gör i dagsläget. Studierektor för forskarutbildning erbjuder hjälp att finna finansiering för detta. Exempelvis fick fyra doktorander under 2016 ett så kallat Hedelius stipendium (Handelsbankens forskningsstiftelser) för att finansiera mellan 5-10 månades utlandsstudier. Institutionen har också sammanställt en lista av olika fonder och anslagsgivare på institutionens Intranät för att hjälpa doktoranderna att finna finansiering av kortare utlandsvistelser, deltagande i nationella och internationella konferenser, sommarskolor, workshops, etc. Institutionen tillhandahåller också medel (12500 SEK per doktorand) för att möjliggöra internationell samverkan. Många handledare tillhandahåller också medel till doktorander via forskningsprojekt.

Ett antal åtgärder vidtas för att säkerställa avhandlingarnas kvalitet. Ett första steg i processen som initieras under det första året av studierna är att sätta samman ett lämpligt team av handledare. Utöver huvudhandledaren så utses även en eller flera biträdande handledare för att säkerställa att kompetens finns gällande både specifik ämneskunskap och metodkunskap. Huvudhandledaren skall vara docent. Samtliga huvudhandledare ska ha genomgått forskarhandledarutbildning.

Doktoranden utformar i samråd med sina handledare ett avhandlingsämne som sedan placeras inom en forskningsinriktning och i tillämpliga fall i skärningen mellan olika forskningsinriktningar. Avhandlingsämnet godkänns officiellt efter presentation (både skriftligt och muntligt) vid institutionens handledarkollegium. Detta är en kontrollstation för att exempelvis säkerställa att relevant data finns tillgänglig och att det finns ett samförstånd i kollegiet att avhandlingsämnet är forskningsbart och att det är av tillräckligt hög kvalitet.

Ett krav för att ett kapitel skall kunna ingå i en avhandling är att det seminariebehandlas internt på institutionen och revideras efter inkomna kommentarer. Varje doktorands framsteg diskuteras även årligen på institutionens handledarkollegium. Under denna diskussion redogörs det dels för om doktoranden följer sin individuella studieplan och dels

diskuteras framsteg i forskningsarbetet och huruvida det utförda arbetet bedöms hålla tillräckligt hög kvalitet. Om kvaliteten understiger det förväntade eller om progressionen inte bedöms vara tillräcklig sker individuell uppföljning. Alla avhandlingar kvalitetsgranskas av extern opponent vid det så kallade slutseminariet innan de formellt kan försvaras vid offentlig disputation. Slutseminariet har ungefär samma upplägg som den offentliga disputationen. En extern opponent går igenom avhandlingen och påpekar styrkor och svagheter. Efter slutseminariet ges doktoranden möjlighet att korrigera eventuella felaktigheter och komplettera analysen baserat på de kommentarer som inkommit. Denna process tar vanligtvis mellan 4-6 månader. Avhandlingen försvaras sedan i en offentlig disputation med en ny extern opponent. En betygskommitté bestående av tre ledarmöten (där opponenter inte ingår) röstar sedan formellt om avhandlingen skall godkännas eller inte. Maximalt en av medlemmarna i betygskommittén får vara från institutionen (dock får personen inte vara handledare eller medförfattare till doktoranden).

För att ytterligare säkerställa avhandlingens kvalitet uppmuntras doktorander att försöka publicera färdigställda avhandlingskapitel under utbildningen (se bifogad publikationslista). Utöver att publiceringen i sig är en kvalitetsstämpel så är detta ytterligare ett sätt att få externa kommentarer på arbetet. Doktorander uppmannas också publicera sina uppsatser i institutionens "working paper" serie (<http://swopec.hhs.se/lunewp>).

För att studera sammansättningen av doktorandgruppen har avgränsningen gjorts med avseende på aktiva doktorander 2016-09-01 (detta inkluderar doktorander som antagits under hösten 2016). Totalt var 43 doktorander aktiva vid detta datum. De flesta doktorander är födda mellan 1979 – 1991 (95 procent). Ett par doktorander är något äldre då de varit föräldralediga eller gjort ett längre uppehåll i forskarutbildningen. Alla doktorander har dokumenterat goda kunskaper i engelska (både i tal och skrift) då det är ett krav för att antas till utbildningen. Dock talar inte alla doktorander svenska (12 doktorander – eller 28 procent – talar inte svenska). Detta är inte något problem i sig då all undervisning på forskarutbildningen sker på engelska och då alla handledare talar engelska.

17 doktorander är kvinnor (40 procent). Även om Ekonomihögskolans handlingsplan för jämställdhet, likabehandling och mångfald (Dnr EHL 2013/183) inte föreskriver en specifikt undre gräns så anser institutionsledningen att andelen antagna kvinnor på doktorandprogrammet är för låg och att balans mellan könen bör uppnås. Detta problem har uppmärksammats tidigare och studierektor för forskarutbildningen har försökt korrigera denna obalans de senaste åren. Om man tittar på doktorandantagningen under 2015 och 2016 har totalt 11 doktorander antagits till doktorandprogrammet (ytterligare två doktorander har påbörjat doktorandprogrammet igen efter längre uppehåll). Av dessa 11 doktorander är 7 kvinnor (64 procent). De senaste årens arbete visar att institutionen ser allvarligt på situationen men att det finns hopp om att nå en balans inom ett par år. Institutionen ser positivt på kvinnliga ansökningar och kvinnliga studenter med framstående studieresultat uppmannas att söka utbildningen. Den allmänna studieplanen föreskriver också att sökande av underrepresenterat kön och sökande med underrepresenterad etnisk bakgrund ges förtur vid i övrigt lika förutsättningar för utbildningen. Samtidigt måste de av institutionen uppsatta kriterierna för bedömning av doktorander följas. Det bör också påpekas att balansen mellan könen vid en specifik tidpunkt påverkas av vem som disputerat nyligen. Om man studerar disputationer under 2015 och 2016 framgår det att det skett

totalt 17 disputationer varav 8 har varit kvinnliga doktorander (47 procent). Under perioden 2012 – 2016 var 41 procent av de som disputerade kvinnor. Noterbart är att under 2015 och 2016 har ytterligare tre kvinnor erbjudits plats på utbildningen men den har tackat nej för att påbörja sina utbildningar på annan ort. 18 doktorander har icke-svenskt ursprung (42 procent).

Av de 43 doktoranderna tillbringar 8 (19 procent) mer än hälften av sin tid utanför institutionen alternativt har en huvudhandledare som inte är verksam vid institutionen. Två av dessa doktorander är vid CIRCLE (som är en del av Lunds universitet) och de övriga 6 har kopplingar till IFN, HUI, Högskolan i Halmstad och ECB (Bryssel). Samtliga doktorander som har en tillhörighet utanför institutionen har ett kontor på institutionen, regelbundna långtidsvistelser i Lund, en handledare i Lund och är i den bemärkelsen även aktiva vid institutionen. Studierektor för forskarutbildningen har också kontakt med huvudhandledare som befinner sig utanför Lund och en viktig punkt i de årliga individuella utvecklingssamtalen med doktoranderna är att säkerställa att handledning och/eller placering vid annan institution fungerar ur doktorandens perspektiv. Notera även att den främsta anledningen till att en handledare anlitas utanför institutionen är handledarens vetenskapliga och/eller metodmässiga kompetens.

Institutionen har 34 aktiva handledare (se bilaga). Som det redan redogjorts för i avsnitt 2.2 så är 24 av dessa verksamma vid institutionen och 10 stycken utanför institutionen. Vidare framgår det att endast 3 av de aktiva handledarna är kvinnor (9 procent) men att alla dessa 3 är huvudhandledare. Detta är så klart under all kritik och en del av ett större mönster som institutionen jobbar hårt med att korrigera. Exempel på åtgärder är de nyligen införda gästprofessorerna som endast kan sökas av kvinnor och att ge det första anbudet vid rekrytering till kvinnor (under 4 av de senaste 6 årens Browaldhrekryteringar har kvinnor först erbjudits tjänsten men i alla fall utom ett har de dessvärre tackat nej). Om man tittar på institutionen i helhet finns det 11 kvinnor med handledarkompetens (<http://nek.lu.se/kontakt/seniora>) varav 8 inte handleder. Av dessa har två stycken inte någon långsiktig placering vid institutionen (korttids externfinansiering), tre stycken är pensionerade alternativt deltidspensionerade, en kommer att lämna Lund under våren 2017 för att flytta tillbaka till sitt hemland (hon har dock varit biträdande handledare tidigare) och två är docenter med vetenskaplig kompetens att handleda. De sex förstnämnda uppfyller inte de krav på långsiktighet som ställs på handledare (se avsnitt 2.2). Att de två docentkompetenta kvinnorna med vetenskaplig kompetens inte handleder i dagsläget är inte tillfredsställande men samtidigt måste det finnas en doktorand som är intresserad av deras specifika forskningsinriktning. Det sistnämnda är ett problem i sig eftersom vi låter doktorander vara aktiva och ha synpunkter vid val av handledare och kan doktoranden inte se en klar fördel av en viss handledare (oavsett kön) så blir det svårt. Här inser vi också att vi kanske borde i större utsträckning ha utnyttjat möjligheten att använda flera biträdande handledare för att skapa tillfällen till handledning för docentkompetenta kvinnor som i dagsläget inte handleder. Institutionen borde också i större utsträckning använda möjligheten att "lyfta" upp kvinnliga biträdande handledare till huvudhandledarskap (detta har skett en gång de senaste två åren). Det bör noteras att kvinnor har möjlighet att under en begränsad period minska sin undervisning (och ersättas ekonomiskt av Ekonomihögskolan) för att docentmeritera eller professorsmeritera sig.

Vad gäller handledargruppens övriga sammansättning kan det konstateras att huvudhandledare är födda mellan 1957 till 1986 (tre biträdande handledare är födda 1955 eller tidigare) och att de flesta handledare är verksamma i Lund. Noterbart är också att 23 stycken handledare (68 procent) är födda 1970 eller senare. Detta beror på många nyrekryteringar och en stor naturlig pensionsavgång under de senaste 5-10 åren. 8 handledare (24 procent) är utlandsfödda men endast 4 handledare (12 procent) talar inte svenska. All kommunikation till handledare sker dock på engelska för att säkerställa att alla handledare skall ta del av samma information.

Som det redan redogjorts för i avsnitt 2.2 befinner sig 10 handledare utanför institutionen. Den främsta orsaken till handledare utanför institutionen är handledares kompetens inom doktorandens forskningsområde. En annan anledning är att finansieringen är extern och att ett krav från den finansierande parten är att någon från den finansierande institutionen skall ingå i gruppen av handledare. Här skall det dock nämnas att institutionen inte accepterar extern finansiering med krav på handledarskap om det inte anses att den tilltänkta handledaren har den ämnesspecifika vetenskapliga kompetensen. Ett potentiellt problem med externa handledare är att kommunikationen med doktoranden inte är tillfredställande och det gäller framförallt om doktoranden är verksam till största delen i Lund. Tre doktorander har huvudhandledare utanför Lund (två av dessa har sin huvudhandledare på Blekinge tekniska högskola och en på IFN). I ett fall har doktoranden upplevt att det är problem med handledningen (se avsnitt 2.2) och denna konflikt löstes genom informella överenskommelser och kommunikation mellan studierektor för forskarutbildningen, den inblandade doktoranden och handledarna.

Forskarutbildningen granskas systematiskt och med viss regelbundenhet både på institutionsnivå och på fakultetsnivå. Det kanske viktigaste organet för regelbunden kvalitetsgranskning på institutionen är handledarkollegiet som träffas fem gånger årligen (alla handledare). Förutom informationspunkter och diskussion om individuella doktorander så är olika diskussionspunkter ett återkommande inslag på dessa möten. Innehållet i dessa föreslås av studierektor för forskarutbildning, medlemmar i kollegiet samt doktorandrepresentanter (direkt eller indirekt via samtal med handledare och studierektor). Exempel på konkreta kvalitetsförbättrande åtgärder under 2015 och 2016 som en direkt följd av diskussioner i handledarkollegiet är förbättrade informationsstrukturer (exempelvis på vårt Intranät), olika typer av stöd till doktorander för att lyckas bättre på en framtida arbetsmarknad, klargöranden relaterat till det obligatoriska kursprogrammet, etc. Denna kontinuerliga granskning av forskarutbildningsmiljön är viktig och utfallet av den kommuniceras dels på Intranätet och via epost. En del förändringar kräver också styrelsebeslut. Doktorandrepresentanten i handledarkollegiet spelar också en viktig roll för att påverka beslut och för att hjälpa till att informera om tagna beslut.

På fakultetsnivå finns ett motsvarande organ (Forskarutbildningskollegiet) där erfarenheter utbyts och fakultetsgemensamma förbättringar föreslås. Som exempel på sådana åtgärder under 2016 skall nämnas en fakultetsgemensam arbetsmarknadsdag (som fungerar som komplement till institutionens arbetsmarknadsdagar och arbetsmarknadsträning), införandet av en etikkurs för doktorander (Styrelse NEK 2016-09-06) och rutiner för byte av handledare (STYR 2016/860). Fakultetsstyrelsen för Ekonomihögskolan har också ett intresse att bevaka förändringar och säkerställa kvalitetsförbättrande åtgärder av utbildningen då

denna styrelse enligt föreskrifter för utbildning på forskarnivå (Dnr EHL 2013/182) har det övergripande ansvaret för forskarutbildningen vid Ekonomihögskolan.

Ekonomihögskolan deltar också regelbundet i återkommande ackrediteringsprocesser. Exempelvis fick Ekonomihögskolan en femårig återackreditering av EQUIS (European Quality Improvement System) 2014 och under 2016 ansökte Ekonomihögskolan om en behörighetsbedömning för ackreditering enligt AACSB (Association to Advanced Collegiate Schools of Business). Dessa ackrediteringsprocesser gör att hela institutionen måste genomlysas och granskas – exempelvis via de självvärderingsrapporter som skrivs. I dessa ackrediteringsprocesser granskas också forskning och forskarutbildning.

3. Aspektområde: Utformning, genomförande och resultat

Varje aspekt (specificerade i avsnitt 3.1 – 3.3) i denna rapport kopplar till utbildningens syfte och lärandemål. Därför noteras det att för doktorsexamen i nationalekonomi krävs det enligt den allmänna studieplanen (Dnr 2017/30) att doktoranden uppnår följande:

1. Den studerande skall genom utbildningen bli en kritisk och självständig forskare i nationalekonomi med förmåga att planlägga och genomföra forskningsprojekt.
2. I avhandlingsarbetet skall den studerande ytterligare fördjupa sig i teori, metod och/eller tillämpning på ett sådant sätt att man skaffar sig förståelse för och själv bidrar till den internationella forskningen inom området i fråga.
3. Den studerande skall kunna tillämpa de verktyg som utgör kärnan i modern nationalekonomi på ett sådant sätt att man kan formulera, analysera och lösa praktiska problem av det slag som man kan väntas möta i ett yrke som kvalificerad nationalekonom.
4. Den studerande skall självständigt och kritiskt kunna värdera inomvetenskapliga och utomvetenskapliga argument i nationalekonomisk forskning och tillämpning.
5. Den studerande skall pedagogiskt kunna vidareförmedla såväl grundläggande kunskaper i ämnet som de kunskaper som förvärvas inom ramen för forskarutbildningen.
6. Efter utbildningen skall den studerande genom självständig fördjupning dels kunna utvecklas inom sitt forskningsområde, dels skaffa sig forskningskompetens inom andra delar av ämnet.

Den studerande skall vidare uppfylla de målsättningar som framgår av kursplanerna för det obligatoriska kursprogrammet.

En grund är att utbildningen verkar för att doktoranderna efter avslutat utbildning skall vara nationellt och internationellt konkurrenskraftiga vad gäller kunskap, förståelse, färdighet, förmåga samt allmän värderingsförmåga och förhållningssätt. Alltså skall utbildningen innehålla tillräcklig ämnesmässig bredd och djup samt tillräcklig pedagogisk träning för att garantera att doktorerna kan verka som lärare inom högskolan/universitet samt vara konkurrenskraftiga i näringslivet. De utmaningar som ämnet står inför när det gäller att leva upp till dessa mål är att säkra kvalitet, ge både bredd i ämnet och djup i specialinriktningen på avhandlingen samt pedagogisk kunskap att kunna förmedla kunskap till forskarvärlden och samhället i övrigt. Kvalificerade handledare och biträdande handledare, kurser i olika former som ger både bredd och djup inom ämnesområdet, pedagogiska kurser, seminarieverksamhet, nätverk, medverkan i nationella och internationella konferenser, workshops, publicering av texter i tidskrifter (som är granskade av sakkunniga), samarbeten, både utanför och inom den egna disciplinen är alla olika vägar som forskarutbildningen erbjuder för att skapa en så rik och stimulerande lärmiljö med såväl bredd som djup som möjligt för doktoranderna under utbildningen.

3.1 Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Forskarutbildningsämnet nationalekonomi syftar enligt den allmänna studieplanen till att kunskapsmål och förståelse tillgodose såväl bredd som djup. Generella nationalekonomiska ämneskunskaper (både avseende ämne och metodik) kompletterar specialkunskaper inom den enskilde doktorandens avhandlingsfält. Som redan beskrivet i avsnitt 2.1 består det obligatoriska kursprogrammet av 67,5 högskolepoäng där bred såväl som djup och kännedom om aktuell forskning tränas och examineras. För att säkerställa att doktoranden får ett djup i sin utbildning är den resterande delen av kurser (22,5 högskolepoäng) valfria med mer specifik inriktning inom den enskilda doktorandens avhandlingsfält. Dessa kurser väljs bland institutionens övriga forskarutbildningskurser alternativt från andra fakulteter eller andra lärosäten inom eller utom landet. Deltagande i olika sommarskolor, workshops etc. kan också räknas in om dessa innehåller examinationsmoment. För samtliga icke-obligatoriska kurser gäller normalt att en forskningsorienterad uppgift skall avklaras för att kursen skall tillgodoräknas till forskarutbildningen. Innehållet i de kurser som ges i Lund ses kontinuerligt över och kursplaner uppdateras för att säkerställa aktualitet, djup och bredd.

Nationalekonomi är till innehållet ett brett forskningsämne som hämtar sin empiri, teori och sina metoder från en rad olika områden. Utöver ämnets specifika undergrenar – som exempelvis makroekonomi, mikroekonomi, internationell ekonomi, finansiell ekonomi, ekonometri, hälsoekonomi – hämtas kunskap från andra ämnen såsom exempelvis sociologi, statsvetenskap, operationsanalys, statistik, filosofi, medicin, etc. Detta ger doktoranden förutsättningar för både bred kunskap och förståelse i utbildningen.

Med bred kunskap och förståelse i förhållande till avhandlingsarbetet (150 högskolepoäng) avses enligt lärandemålen i den allmänna studieplanen att den studerande skall ytterligare fördjupa sig i teori, metod och/eller tillämpning på ett sådant sätt att man skaffar sig förståelse för och själv bidrar till den internationella forskningen inom området i fråga. Vidare skall den studerande kunna tillämpa de verktyg som utgör kärnan i modern nationalekonomi på ett sådant sätt att man kan formulera, analysera och lösa praktiska problem av det slag som man kan väntas möta i ett yrke som kvalificerad nationalekonom. Att dessa mål uppfylls säkerställs dels genom utformning av avhandlingsämne, handledning och den naturliga fördjupningen som sker i samband med skrivandet av avhandlingen. I avhandlingsarbetet utformar doktoranden i samråd med handledare ett avhandlingsämne som sedan placeras inom en forskningsinriktning och i tillämpliga fall i skärningen mellan olika forskningsinriktningar. Avhandlingsämnet godkänns officiellt efter presentation (både skriftligt och muntligt) vid institutionens handledarkollegium. Handledning sker både direkt och indirekt. Med direkt handledning avses traditionell handledning – alltså regelbundna forskningsmöten med handledare. Med indirekt handledning avses extern (dvs. utanför handledarteamet) återkoppling och inflöde gällande avhandlingsarbetet. Denna kan ta många olika former. Exempelvis specificerar den allmänna studieplanen att doktoranden skall presentera avsnitt ur avhandlingen vid seminarier på institutionen samt att forskarutbildningen ges i form av föreläsningar, seminarier och handledning. En annan viktig del av den externa handledningen är att doktorander tar del av institutionens breda seminarieverksamhet (se avsnitt 2.3) och aktiviteter kring dessa samt ges möjlighet till längre samtal med gästforskare. Institutionen gästas regelbundet av gästforskare inom en rad olika inriktningar. Deltagande i internationella konferenser är också en viktig del av den externa

handledningen då möjlighet till kommentarer och feedback från ämnesspecifika experter kan framföras.

Ett verktyg för att säkra att progression – i såväl kursarbete som avhandlingskrivande – uppnås under utbildningen är doktorandens individuella studieplan. Den allmänna studieplanen föreskriver att individuell studieplan skall upprättas med avseende på såväl studiernas genomförande som deras finansiering. Planen upprättas i samråd med respektive handledare, kontrolleras av studierektor för forskarutbildningen och godkänns av Prefekt. Planen omprövas minst en gång per år i samförstånd med handledare och studierektor för forskarutbildningen. Alla doktoranders individuella studieplaner diskuteras också en gång per år i institutionens handledarkollegium för att säkerställa progression och utveckling.

Genom att studera de bifogade individuella studieplanerna framgår det att innehållet är det som krävs enligt Högskoleförordningen (6 kap 29 §) men att de inte innehåller detaljerad information. Det är därför viktigt att här tydliggöra hur arbetet med de individuella studieplanerna läggs upp. Som redan framkommit ovan så upprättas planen i samråd med respektive handledare, kontrolleras av studierektor för av forskarutbildningen och godkänns av Prefekt. Studierektors kontroll sker i samband med att den individuella studieplanen uppdateras (september/oktober årligen) och under det individuella utvecklingssamtalet. Under detta samtal diskuteras föregående studieplan och förändringar i den nya planen och vad som föranlett dessa ändringar (i förekommande fall sker det även diskussion mellan handledare och studierektor). Utfallet av dessa samtal dokumenteras i dagsläget inte i den individuella studieplanen. Detta kan upplevas som en brist – bland annat eftersom det kan vara svårt att spåra progression utan dokumenterade detaljer – och institutionen kommer därför under våren 2017 att revidera dels studieplanens innehåll och omfattning och även att göra den elektronisk (den har tidigare samlats in på papper). Detta elektroniska system används redan av många institutioner vid Göteborgs universitet och Lunds datacentral kommer att hjälpa till med drift och implementering. Den ursprungliga planen var att implementera elektroniska studieplaner under hösten 2016 men problem med avtal och leverans medförde ett senare startdatum.

Utbildningen inleds alltid med att studierektor för forskarutbildningen och doktoranden gör upp en preliminär studieplan för utbildningen. Detta sker redan den första veckan. Notera att doktoranden inte förväntas ha ett preciserat ett exakt forskningsområde när studierna börjar. Det kan ta ett par terminer innan forskningsområdet är specificerat och under den perioden är studierektor för forskarutbildningen formell huvudhandledare och Prefekt är formell biträdande handledare. Under det första året utkristalliseras forskningsområde och mer specifikt avhandlingsämne i samråd med studierektor och potentiella handledare. Säkerställande att progression uppnås under det första året på programmet vilar alltså främst på studierektor för forskarutbildningen. Under den resterande delen av utbildningen ligger detta ansvar främst på handledare i samråd med studierektor för forskarutbildningen. Här har institutionens handledarkollegium också en viktig kontrollfunktion. Som beskrivet ovan sker en systematisk och kontinuerlig genomlysning av doktorandernas progression. Om en brist eller dålig progression upptäcks så kommuniceras detta direkt till doktoranden av handledare och i vissa fall av studierektorn i de individuella utvecklingssamtalen men i mer akuta lägen via möte med handledare och studierektor. Det vanligaste är att dessa samtal

sker under slutet av utbildningen om en tidsbrist uppstår. Under 2016 skedde minst tre sådana samtal.

En viktig del för ledningen är att säkra att det finns förutsättningar för doktoranden att slutföra utbildningen. En grundförutsättning för slutförandet är – som redan diskuterats tidigare – högkvalitativ handledning. Andra viktiga komponenter är finansiering, att institutionstjänstgöring och andra universitetsrelaterade uppdrag inte påverkar möjligheten att slutföra utbildningen samt att det finns klara mål över vilka steg som doktoranden förväntas uppnå under utbildningen. Finansiering är alltid 100 procent och redan från första dagen. I princip alla doktorander har en doktorandtjänst från dag ett men några doktorander erhåller stipendiefinansiering under delar av sin utbildning. En anledning till det är att doktoranden fått stipendium för att studera utomlands (exempelvis Hedeliusstipendium). Vid stipendiefinansiering säkerställs det alltid att relevanta försäkringar är tecknade för att doktoranden inte skall behöva oroa sig för sjukdom, etc. Några av de aktiva doktoranderna har inte någon doktorandtjänst (se bilaga). Anledningarna till det är att studierna bedrivs i begränsad hastighet exempelvis på grund av yrkesarbetande vid sidan av studierna eller att ytterligare förlängning inte kan ges eftersom doktoranden redan studerat i fyra helårsekvivalenter.

Institutionstjänstgöring (maximalt 20 procent), universitetsrelaterade uppdrag (kärverksamhet, förtroendeuppdrag, etc.), fackliga förtroendeuppdrag, etc. berättigar till förlängning enligt en av institutionen fastställd mall. Mallen för institutionstjänstgöring tillämpas för samtliga medarbetare på institutionen och inte endast doktoranderna. Förlängning för universitetsrelaterade uppdrag, fackliga förtroendeuppdrag, etc. följer den mall som fastställts av universitetsstyrelsen (STYR 2014/776 REF). Föräldradighet, sjukskrivningar, etc. berättigar också till förlängning. Institutionen har också beslutat att ge en viss förlängning för utlandsstudier för att kompensera doktorander för den omställning som krävs för att temporärt bosätta sig i ett nytt land. Allt som berättigar till förlängning "bokförs" internt enligt fastställda regler (dessa regler kommuniceras till doktoranderna dels muntligt men också skriftligt på institutionens Intranät). Detta innebär att doktorandernas "slutdatum" kontinuerligt följs upp och kommuniceras till doktoranderna. Detta leder till transparens och är ett rättvist sätt att säkerställa att samtliga doktorander har lika förutsättningar att klara forskarutbildningen i tid. Doktorander får också en uppdatering om sitt "slutdatum" en gång per år (det diskuteras alltid i samband med de årliga utvecklingssamtalen). Många doktorander upplever det som för sällan och därför ber en del doktorander om mer frekvent uppdatering – något som i dagsläget inte görs om doktoranden inte uttryckligen ber om det.

Under doktorandperioden sker det naturligt många förändringar på institutionen som berör doktorander och alla medarbetare genom det kontinuerliga kvalitetsarbete som genomförs. Dessa kommuniceras till doktorander genom informella kanaler – som exempelvis möten som Måndagskaffet (en gång i månaden) eller institutionskonferenser (två gånger årligen) – och mer formella kanaler – som skriftligt material från styrelsen eller annat material som läggs ut på institutionens Intranät.

3.2 Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Enligt lärandemålen i den allmänna studieplanen skall den studerande bland annat bli en kritisk och självständig forskare i nationalekonomi med förmåga att planlägga och genomföra forskningsprojekt. Detta lärandemål kan uppfyllas bland annat eftersom doktoranden måste tentera det obligatoriska kurspaketet som innehåller ett kursutbud som är utformat för att svara mot den allmänna och de individuella studieplanerna. Vidare planerar doktoranden – i samförstånd med sin handledare – sina studier enligt den individuella studieplanen även om den största indikatorn på självständighet är avhandlingsarbetet. En typisk doktorsavhandling består av tre till fem uppsatser – där antalet uppsatser varierar med antalet medförfattare. Generellt gäller att doktorsavhandlingen skall omfatta "3 poäng" i det interna systemet där en egenförfattad uppsats ger 1 poäng, den (eventuellt) första samförfattade uppsatsen ger 1 poäng och övriga uppsatser ger "1 dividerat med antal medförfattare" poäng. Exempelvis om en doktorand har en egenförfattad uppsats och tre uppsatser med en medförfattare ger detta 3 poäng ($1 + 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 3$ poäng). Minst en uppsats skall vara egenförfattad (ett absolut och ovillkorligt krav på självständighet).

Uppsatserna planläggs och författas i enighet med den individuella studieplanen. Detta kan man också följa genom att studera den individuella studieplanen för en doktorand över tid. I början är det inte ovanligt – tvärtemot är det mycket vanligt – att den individuella studieplanen inte innehåller några forskningsuppsatser och att dessa läggs till under studieperioden. Ibland ser man också att en tidigare planerad uppsats inte längre finns med som tilltänt avhandlingskapitel. Detta är helt i sin ordning och visar på doktorandernas förmåga att omvärdera och anpassa studierna efter nya omständigheter – både bra och dåliga. Exempelvis har det visat sig vid ett par tillfällen att det är svårt att få tag i relevant data alternativt att befintlig data visar sig vara ofullständig.

Slutmålet inom den tidsram som doktorandtjänsten sätter är examen och den färdiga avhandlingen. Den bedömning av avhandlingen som handledare, forskningsgruppen och institutionens handledarkollegium tillsammans med opposition och respons under det viktiga slutseminariet är av stor vikt för att avgöra om avhandlingen skall läggas fram för offentlig disputation.

Det kanske tydligaste tecknet på att doktorander i stor utsträckning visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning inom givna tidsramar är att nästan alla doktorander färdigställer avhandlingen inom angivna tidsramar. Under de två senaste åren är det endast tre doktorander som inte blivit klara inom sitt slutdatum (ett par doktorander var någon månad sen men det berodde i på svårigheter att koordinera datum med opponenter). Här kan man inte bortse från att det i dessa fall kan framföras kritik mot handledare. Har dessa drivit på tillräckligt eller gett tillräcklig respons för att doktoranden skall uppnå kunskapsmålen för en avhandling? Här spelar flera faktorer in – allt från doktorandernas livssituation till de krav på god kvalitet som ställs för att avhandlingen skall anses vara klar för ett slutseminarium och i förlängningen en disputation. Handledarnas främsta intresse är att avhandlingen skall vara av högsta möjliga kvalitet och därigenom bereda vägen för framtida tjänster alternativt olika forskningsanslag.

Utbildningen som sådan innehåller också många naturliga kontrollstationer som alla har ungefärligt fastslagna datum. Om exempelvis doktoranden gör 20 procent institutionstjänstgöring förväntas ett presenterat – och av institutionens handledarkollegium godkänt – avhandlingsämne (efter tre till fyra terminer), eventuell licentiatexamen (efter 3 år), slutfört kursprogram (efter 4 år), slutseminarium (år fyra eller fem) och disputation (år fem). Utöver dessa kontrollstationer förväntas minst tre uppsatser ingå i avhandlingen och dessa skall – i enighet med den allmänna studieplanen – presenteras på institutionen (typiskt år tre till fem). Vidare planläggs utlandsstudier till år tre eller fyra för ungefär 50 procent av doktoranderna. Dessa naturliga kontrollstationer är alltså ett sätt att se och mäta progression i utbildningen (se även avsnitt 3.1). Om avvikelser upptäcks eller om specialåtgärder måste vidtas kommunicerar handledare, doktorand och studierektor för forskarutbildningen kring detta. I tre fall de senaste två åren har extra uppföljningar skett med doktorander, handledare och studierektor för forskarutbildningen för att säkerställa att doktoranden skall bli klar med avhandlingen. I ytterligare ett fall har extra möten krävts för att lösa konflikt som äventyrat doktorandens möjlighet att färdigställa avhandlingen inom given tidsram (se avsnitt 2.3). Om mer generella mönster framkommer – exempelvis i de individuella utvecklingssamtalen med studierektor för forskarutbildningen eller under diskussion i institutionens handledarkollegium så leder det till direkta kvalitetsförbättrande åtgärder. Exempel från senare år inkluderar implementering av rutiner och program för att hjälpa doktorander att lyckas på en framtida arbetsmarknad, förändringar i synen på obligatoriska kurser, rutiner för att hantera konflikter, etc. Alla kvalitetsförbättrande åtgärder kommuniceras till doktorander och handledare i de forum som finns tillgängliga på institutionen.

En trygghet för att slutföra utbildningen i tid är att doktoranderna inte behöver lägga tid och fokus på att ordna finansiering. Just finansiering och en rad andra åtgärder för att säkerställa att inte bara avhandlingen – utan även de andra kontrollstationerna – slutförs i tid har tidigare beskrivits i avsnitt 3.1. Här skall det också påpekas att ett sätt för institutionen att skapa ytterligare incitament för doktorander att färdigställa olika moment i tid (kursprogram, avhandlingskapitel, etc.) är den lönetrappa som tillämpas ("Rules for salary increases for doctoral candidates"). Lönetrappan finns tillgänglig på institutionens Intranät och föreskriver till exempel att lönen skall ökas med 600 kronor när doktoranden färdigställt kursarbete motsvarande 60 högskolepoäng.

Lärandemålen i den allmänna studieplanen specificerar vidare att den studerande pedagogiskt skall kunna vidareförmedla såväl grundläggande kunskaper i ämnet som de kunskaper som förvärvas inom ramen för forskarutbildningen. Att grundläggande kunskaper kan förmedlas säkerställs genom undervisning vilket samtliga av våra doktorander – i någon form – gör under sin utbildningstid. Nivån och omfattningen på undervisningen varierar mellan doktorander. Exempelvis är det generellt svårare att finna undervisning för icke-svensktalande doktorander (grundkursen i nationalekonomi i Lund undervisas på svenska även om ett engelskt program kommer att starta under hösten 2018). Målet och ambitionen är att alla doktorander får möjlighet till undervisning eller annan institutionstjänstgöring 20 procent årligen. Detta ger en förlängning av studierna på nästan ett helt år. Doktorander får inkomma med önskemål om vilken/vilka kurser de vill undervisa och studierektor för grundutbildningen försöker tillgodose dessa i så stor utsträckning som möjligt. Notera även att detta gäller för alla doktorander – även de som inte befinner sig på institutionen. Enligt

den allmänna studieplanen skall undervisande doktorander genomgå minst två veckors högskolepedagogisk utbildning. Doktoranderna på institutionen ges denna möjlighet och blir informerade om tillgängliga pedagogiska kurser via mail.

Att doktoranden även i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt garanteras av seminarieverksamhet, nätverk, medverkan i nationella och internationella konferenser, workshops, publicering av texter i tidskrifter etc. Alla doktorander uppmanas och motiveras att delta i denna typ av aktiviteter. Speciellt uppmanas de närvara vid internationella konferenser och att försöka publicera sina färdigställda avhandlingsuppsatser (se bifogad publikationslista). Många doktorander är också del av forskningsprogram. I alla dessa aktiviteter förekommer en naturlig progression då doktoranden naturligt utvecklas pedagogiskt i takt med ökad undervisningserfarenhet. På motsvarande sätt sker den typiska doktorandens första vetenskapliga presentation lokalt på institutionen men under utbildningstiden ökar graden av internationella presentationer och vetenskapliga sammanhang. Som stöd i denna utvecklingsprocess erbjuds doktoranderna pedagogisk träning (som även berättigar till förlängning) och i slutfasen av utbildningen intensifieras just träningen av presentationstekniker i samband med att doktoranden skall ut på arbetsmarknaden. Institutionen erbjuder intern seminarieträning och i ett samarbete med Karriärcenter vid Ekonomihögskolan erbjuds även intervjuträning och allmän träning i presentationsteknik. Som redan beskrivits i avsnitt 2.2 tränas doktoranders färdighet och förmåga att bidra till samhällets utveckling genom forskningsprojekt med partners utanför akademien. Vidare deltar många doktorander i icke-akademiska sammanhang och forum samt är med och författar olika rapporter och policydokument.

3.3 Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Den allmänna studieplanen föreskriver bland annat att den studerande genom utbildningen skall bli en kritisk och självständig forskare i nationalekonomi med förmåga att planlägga och genomföra forskningsprojekt och att den studerande självständigt och kritiskt skall kunna värdera inomvetenskapliga och utomvetenskapliga argument i nationalekonomisk forskning och tillämpning. Som redan beskrivits i avsnitt 2.1 omfattar forskarutbildningen i nationalekonomi totalt 240 högskolepoäng fördelade på kurser om 90 högskolepoäng och en avhandling om 150 högskolepoäng. Som beskrivits i avsnitt 2.1 och 3.1 svarar kursprogrammet mot den allmänna och de individuella studieplanerna. Då i princip alla delar i kurprogrammet examineras med individuella moment (en del moment i kurser som examineras på annan ort kan utgöras av grupparbeten eller samförfattade rapporter) så säkerställer dess utformning, genomförande och examination att doktoranderna uppvisar intellektuell självständighet.

En typisk doktorsavhandling består av tre till fem uppsatser – där antalet varierar med antalet medförfattare enligt mall som beskrivits i avsnitt 3.2. Diskonteringen av medförfattarskap är en garant för att doktoranden inte skall kunna förlita sig på medförfattare i alltför stor grad. Notera även att minst en uppsats måste vara egenförfattad enligt de interna reglerna. Utformningen av dessa regler garanterar att doktoranden uppvisar självständighet. Som redan beskrivits i avsnitt 2.3 examineras avhandlingen genom en offentlig disputation. Denna disputation föregås av ett slutseminarium. Båda dessa moment har en extern opponent som granskar och säkerställer kvaliteten i

avhandlingen och doktoranden försvarar ensam hela avhandlingen. Det senare innebär att doktoranden även försvarar samförfattade delar av avhandlingen och dess innehåll. Även detta är en kontroll att doktoranden har uppnått förståelse för alla delar i avhandlingen och att intellektuell självständighet uppvisas.

Progression i utbildning kontrolleras kontinuerligt genom uppföljning av den individuella studieplanen, individuella utvecklingssamtal och kontroll att doktoranden ligger i fas med de olika kontrollstationerna som beskrivits i avsnitt 3.2. Tanken med dessa moment är att säkerställa progression så att doktoranden kan avsluta sina studier inom de angivna tidsramarna (givet förlängning för institutionsarbete, undervisning, etc. – se avsnitt 3.1).

Kursprogrammet utvärderas kontinuerligt och systematiskt för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Ett exempel på en konkret åtgärd är kursvärderingar som samlas in för samtliga kurser på institutionen. Resultatet av dessa analyseras och arkiveras enligt ett system baserat på "styrkort". I detta system måste den kursansvariga läraren redogöra för framtida förbättringar, åtgärder, etc., baserat på de synpunkter som inkommer. Kurser som ges utanför Lund utvärderas inte systematiskt. Däremot förs ibland samtal med doktorander efter avslutad kurs för att institutionen skall få en uppfattning och kursens kvalitet. Här skall också nämnas att innan en doktorand får tillåtelse att räkna in en extern kurs som del av kurspaketet krävs det godkännande från handledare och studierektor för forskarutbildningen. I denna godkännandefas studeras alltid kursinnehåll och examinationsmoment och det är ingen garanti att doktoranden får tillgodoräkna sig lika många högskolepoäng som rekommenderas av lärosätet som ger kursen – det beror bland annat på hur graden av självständighet och examinationsmoment bedöms av handledare och studierektor för forskarutbildningen.

Former för disputation och slutseminarium granskas och diskuteras också med regelbundenhet med syfte att säkerställa att doktoranderna uppnår utbildningens mål. På senare år har exempelvis formen för disputation ändrats och numera startar doktoranden med att presentera sin avhandling och dess viktigaste bidrag under 20-25 minuter (tidigare var det opponentens uppgift) och ett formellt dokument ("Procedure at the Public Defence of Doctoral Theses") har tagits fram dels för att säkerställa att doktorand såväl som opponent förstår sin roll under disputationen och för att förtydliga exakt vad opponenter förväntas examinera genom frågor. En viktig del är att skapa en dialog mellan opponent och doktorand. Ett motsvarande dokument har tagits fram för slutseminarium ("Instructions for final seminars"). Just nu pågår även en diskussion – exempelvis i institutionens handledarkollegium – om ändrade former för slutseminarium som även bygger på att opponenter tar fram skriftligt material. Huvudskälet till detta är att skapa en dokumentation kring hur avhandlingen behöver revideras för att kunna läggas fram i offentlig disputation. Ovan nämnda dokument är tillgängliga på institutionens Intranät för att doktorander, handledare och övriga inblandande parter skall vara införstådda med alla regler.

Under 2015 har frågor som rör etikprovningar kommit i fokus och diskuterats, vilket har fått som resultat att den allmänna studieplanen uppdateras och föreskriver numera att en kurs i forskningsetik om minst 3 högskolepoäng rekommenderas av institutionen. Denna kurs ges i samarbete med Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet. Alla doktorander

som påbörjat utbildningen under hösten 2016 har denna kurs inskriven i sina individuella studieplaner. Många handledare och forskare på institutionen har också stor erfarenhet av att skriva etikprövningsansökningar (exempelvis för att forskningen baseras på individdata, medicinsk data eller annan data av känslig natur) och sekretess kring databashantering. Doktorander kan konsultera dessa personer för att få stöd, råd och hjälp i forskningsetiska frågor eller hjälp med att skriva etikprövningsansökningar.

4. Arbetslivets perspektiv

En viktig aspekt av forskarutbildningen är att den förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv både inom och utom akademien. Den allmänna studieplanen föreskriver att doktoranden efter utbildningen genom självständig fördjupning dels skall kunna utvecklas inom sitt forskningsområde och dels skaffa sig forskningskompetens inom andra delar av ämnet. Detta mål är kopplat bland annat till självständighet på en framtida arbetsmarknad. Som det redan redogjorts för i avsnitt 3 syftar kursutbud och avhandlingsarbetet till att ge både breda och fördjupade kunskaper i nationalekonomi. Undervisning på kurser kan vara ytterligare ett sätt för doktorander att skaffa meriter inför kommande arbetsliv. Som det redogjorts för i avsnitt 3.2 är målet att alla doktorander skall undervisa eller göra annan institutionstjänstgöring om 20 procent årligen och institutionen försöker tillgodose alla doktoranders önskemål – även de som inte befinner sig på institutionen – i den mån det är möjligt och undervisning/institutionstjänstgöring berättigar till förlängning enligt en av institutionen fastslagen mall.

Ämnet nationalekonomi har till naturen en stark samhällskoppling och mycket av den forskning som bedrivs är också policyinriktad. De senaste åren har institutionen lagt ner ett stort arbete på att förbereda doktorander inför en föränderlig arbetsmarknad. För de doktorander som stannar kvar i akademien har spelreglerna ändrats i Sverige och Europa de senaste åren i och med att många rekryteringar förläggs till det årliga internationella arbetsmarknadsrådet som anordnas av *American Economic Association* den första veckan i januari varje år. Institutionen har de senaste 6 åren närvarat och rekryterat på denna marknad och under de två senaste åren har ungefär hälften av våra doktorander sökt jobb där. Då ansökningsprocesser såväl som tillsättningsprocesser på denna marknad sker enligt en viss systematik (webbaserade ansökningar, intervjuer på plats i USA, ytterligare intervjuer på plats vid universitet, etc.) är det viktigt att våra doktorander tränas och hjälps i processen. Exempel på sådan hjälp är det skriftligt material som institutionen tagit fram ("Job Market Guide" och "Job Market Schedule"), stöd i processen, CV coachning, informationsseminarier, träningsintervjuer, träningsseminarier, etc. Träningsprogrammet pågår mellan maj till december varje år för de doktorander som är inne på sitt sista år.

Att skapa ovan träningsupplägg har varit en viktig läroprocess för institutionen och institutionen fortsätter lära sig mycket om hur man kan hjälpa doktorander på en föränderlig arbetsmarknad. På motsvarande sätt försöker institutionen stödja doktorander som önskar lämna akademien. Dessa doktorander erbjuds olika typer av träning och institutionen har ett samarbete med Ekonomihögskolans karriärservice för att säkerställa rätt träning – exempelvis i form av anställningsintervjuer, CV coachning, etc. Institutionen har också en speciell hemsida (<http://nek.lu.se/kontakt/phdcand17>) där årets "job market candidates" synliggörs. Även Ekonomihögskolan anordnar årliga arbetsmarknadsdagar för alla ämnen som är representerade på skolan. Institutionens handledarkollegium diskuterar också regelbundet olika arbetsmarknadsfrågor och hur man bättre kan förbereda doktorander för en framtida arbetsmarknad – dels genom utbildningen som sådan men också i processen att finna ett jobb.

Institutionens ledning försöker kontinuerligt säkerställa utbildningens kvalitet och förbereda doktorander för arbetslivet i och utanför akademien både i Sverige och internationellt. Ett viktigt led i detta arbete är att vara lyhörd för vad som efterfrågas inom såväl som utanför akademien. Eftersom alla handledare också är aktiva forskare får handledare kontinuerligt information om vilka ämnen och inriktningar och är efterfrågade genom nationella och internationella akademiska nätverk. För att bättre förstå vad som också efterfrågas utanför akademien är det viktigt att vara lyhörd vid samverkan med det övriga samhället (exempelvis i olika forskningsprojekt). En annan viktig komponent är att hålla kontakten med före detta doktorander. Institutionen har skapat ett informellt Alumninätverk där informell kontakt hålls med före detta doktorander. Alla doktoranders första anställning efter avslutade doktorandstudier och alla doktoranders nuvarande anställning (enligt vår vetskap) sammanställs i dokumentet "Job Placements". Listan togs fram första gången 2007 och den uppdateras ett par gånger om året. I detta dokument framgår det att ganska exakt 50 procent av våra doktorander väljer att lämna akademien. Som exempel på första anställningar under 2015 och 2016 kan nämnas Radboud University Nijmegen, Chinese Academy of Finance and Development, Sveriges Riksbank, Dunedin School of Medicine at the University of Otago Danmarks Nationalbank, Nordea och Danske Bank. Genom att studera var våra doktorander får jobb (vilket alla doktorander sedan listan först togs fram 2007 fått inom ett par månader efter avslutad utbildning) framgår det att institutionen varit framgångsrik.

Det skall också nämnas att även om institutionen försöker hålla kontakt med Alumni så har inte något systematiskt arbete skett. Några ämnesinriktningar inom institutionen är bättre än andra på detta och exempelvis inriktningen mot finansiell ekonomi har en avancerad alumniverksamhet med återkommande möten. Där har institutionen som helhet en del att lära. Institutionen bjuder dock in Alumni för olika seminarier och arbetsmarknadsdagar och som gästföreläsare. Institutionen är dock medveten att Alumniers erfarenheter bättre kan tillvaratas och detta också är något som står på agendan inför framtiden. Doktoranderna har tagit ett stort ansvar och Ekonomiska doktorandrådet har bland annat anordnat egna alumnidagar där tidigare doktorander bjudits in.

5. Doktoranders perspektiv

Utbildningen utgår alltid från det som bedöms vara det bästa för doktorandernas kunskaper, inläring, förmåga att bli självständiga forskare och deras förutsättningar att lyckas på en framtida arbetsmarknad. Även om institutionen bedömer att ledningen och handledargruppen är bäst på att bedöma och säkerställa detta så är det även viktigt att vara lyhörd inför önskemål och synpunkter som inkommer från doktorander. Det är därför naturligt att doktoranderna är representerade i institutionsstyrelsen, handledarkollegium, forskarutbildningskollegiet, och andra liknande organ. Doktorandrepresentanter närvarar också vid antagningen till forskarutbildningen och uppmanas att acceptera olika typer av förtroendeuppdrag (exempelvis arbeten i olika utskott och doktorandkårer). Som det redogjorts för i avsnitt 3.1 berättigar all denna typ av verksamhet till förlängning – något som vi tror uppmuntrar och säkerställer doktorandinflytandet i utbildningen och på institutionen. Doktorander kan givetvis också framföra sina synpunkter mer informellt både till handledare och studierektor för forskarutbildning (denna möjlighet ges alltid under de årliga individuella utvecklingssamtalen).

Doktorandernas närvaro i institutionens handledarkollegium är särskilt viktigt då samtliga förändringar rörande doktorandprogrammets innehåll och struktur såväl som övriga aktiviteter relaterade till forskarutbildningen alltid först ventileras där. Detta ger doktorander ett unikt tillfälle att inte bara föreslå vad som skall tas upp på kollegiet utan även att ge synpunkter på de frågor som tas upp. Samma sak gäller det fakultetsövergripande Forskarutbildningskollegiet. Ett exempel på en konkret åtgärd under det senaste året kommer direkt från doktorandernas observation att kurserna i ekonometri som ingår i det obligatoriska kursprogramet (se avsnitt 2.1) inte ges med tillräcklig regelbundenhet. Mer precist så alternerar två av dessa kurser och därför har en del doktorander fått läsa kursen efter att dess kunskaper behövts i avhandlingsarbetet. Som en direkt konsekvens av detta påpekande från doktoranderna ändrades kursstrukturen i de obligatoriska ekonometrikurserna och kurserna ges nu med mer regelbundenhet.

Institutionen har under de senaste två åren också sett över vårt arbete med den fysisk och psykosocial arbetsmiljön. Detta arbete sker också på en mer övergripande nivå på Ekonomihögskolan och nya rutiner och förslag diskuterades exempelvis på ett möte i maj 2016 där studierektor för forskarutbildningen närvarade (informationen spreds sedan vidare till institutionens handledarkollegium). Utöver rutiner för hur institutionen skall hantera konflikt mellan handledare och doktorand (se avsnitt 2.2) har institutionen dessvärre haft två fall under 2015 och 2016 där doktorander inte mått bra psykiskt. Detta har gjort institutionsledningen uppmärksamma dels på att många doktorander upplever sig vara under en hård psykisk press vilket har föranlett längre sjukskrivningar. I båda dessa fall har personalenheten vid Ekonomihögskolan och företagsläkare kopplats in. I ett av fallen bedömdes det att doktoranden i fråga behövde extra stöd från en privat coach (som Ekonomihögskolan tidigare arbetat med). Institutionen ställde då upp och tog alla kostnader för den berörda doktoranden och genom hela processen hölls en konstant dialog (inom sekretessens ramverk) mellan, handledare, studierektor för forskarutbildningen,

allmänvården, den privata coachen, och den berörda doktoranden. När doktoranden sedan kom tillbaka (fortfarande deltidssjukskriven) fördes en dialog för att så långt som möjligt tillgodose doktorandens behov och säkerställa en anpassad återgång till doktorandstudierna. Institutionen eftersträvar en god psykosocial miljö och handledare har ombetts vara uppmärksamma på eventuella problem så att institutionen kan sätta in eventuella åtgärder i ett tidigt stadium. Detta är en återkommande punkt i de årliga individuella utvecklingssamtalen med doktoranderna.

Institutionen eftersträvar också en fysisk bra arbetsmiljö. Arbetet som doktorand är i många avseenden ett stillasittande jobb. Alla doktorander har tillgång till dator och kontor med tillhörande kontorsmöblemang. Ett antal doktorander har haft synpunkter på såväl skrivbord som skrivbordsstolar och har konsulterat en ergonom. Trots att institutionen eftersträvar en god fysisk arbetsmiljö visade det sig bli alltför kostsamt att ge alla doktorander tillgång till det kontorsmöblemang de önskar (exempelvis höj och sänkbara skrivbord). Institutionens policy är därför att det krävs intyg från läkare för att frånga det standardutbud av möbler och datortillbehör som erbjuds. Samma regler gäller för alla institutionens medarbetare. Här skall det också nämnas att om institutionen köpt in exempelvis en specialstol och denna stol frigörs i samarbete med att en doktorand avslutat sina studier kan denna stol givetvis användas av en doktorand även fast läkarintyg inte finns. Institutionen försöker också i den utsträckning det går respektera doktorandernas val av kontorskamrat (ungefär 50 procent av doktoranderna delar kontor). Institutionen är uppdelad på två byggnader och doktorandernas kontor ligger i den ena av dessa byggnader. Detta har föranlett en del klagomål från doktorander då de anser att de inte har tillgång till naturliga möten med seniora forskare. Några forskningsgrupper har försökt kompensera detta genom återkommande luncher och institutionen undersöker just nu möjligheten att frigöra kontorsplatser för doktorander i den byggnaden där de seniora forskarna har sina kontor.

Det vore så klart önskvärt att institutionen – utöver de årliga utvecklingssamtalen – även med regelbundenhet tillfrågar doktorander i olika enkätundersökningar om inte bara deras allmänna arbetssituation utan också om allmänna synpunkter. Detta göra inte idag och har heller inte gjorts på några år. Ett sådant arbete är på planeringsstadiet och tanken är att det skall ske mer övergripande på fakultetsnivå. En första diskussion hölls på Forskarutbildningskollegiets möte i december 2016. Vad detta arbete leder till och formerna för det är dock oklara i dagsläget men målet är att mer systematiskt samla in, dokumentera och sammanställa doktorandernas synpunkter. Ekonomiska doktorandrådet och Lunds doktorandkår genomför egna enkätundersökningar men dessa resultat återrapporteras vanligtvis inte till ledningen för forskarutbildningen.

Ekonomihögskolan genomför årligen en psykosocial skydds rond i form av en enkät som går ut till alla anställda och därmed även till doktoranderna där de anonymt kan ange synpunkter på sin situation och arbetsmiljö. Doktorandombudsmannen (<http://www.ldk.lu.se/domb>) finns också fritt tillgänglig för alla doktorander och fungerar som en extern skyddsmekanism som tillhandahålls av Lunds doktorandkår.

Avslutningsvis bör det nämnas att institutionsledningen upplever doktorandgruppen som både inkluderande och engagerade. Exempelvis tar doktoranderna många egna initiativ till

olika sociala aktiviteter (pingisturneringar, julmiddagar, karaoke, spelkvällar, etc.) och de anordnar alltid både grillkväll och pizzakväll för att välkomna nya doktorander.

6. Jämställdhetsperspektiv

Institutionen försöker integrera jämställdhetsperspektiv i utbildningens utformning och genomförande. Detta sker exempelvis genom att eftersträva en jämn könsbalans i doktorandgruppen (se avsnitt 2.3). Vidare försöker institutionen anlägga både jämlikhetsperspektiv och genusperspektiv i den del av kursprogrammet som läses i Lund. Här föreskriver alla kursplaner om och i så fall hur kursinnehållet anlägger något särskilt jämställdhets eller genusperspektiv. Även val av kurslitteratur i kursprogrammet skall – i den mån det går – representera båda könen. En del kurser också har specialföreläsningar med inriktning på jämlikhet (exempelvis kursen i avancerad hälsoekonomi, NEKN61).

En viktig del i den del av utbildningen som består av avhandlingsarbete är att försöka skapa ”goda exempel”. Som redan beskrivits i avsnitt 2.3 är könsbalansen i handledargruppen väldigt skev i dagsläget och institutionen har gjort en kraftanstängning för att försöka rätta till detta på lite längre sikt. Detta hjälper dock inte doktorander som är inne på programmet nu. För att synliggöra kvinnor och skapa goda exempel – för bland annat doktorander – har institutionen därför rekryterat två kvinnliga gästprofessorer som kommer att påbörja sin anställning under våren 2017. På kort sikt skapar rekryteringen av kvinnliga gästprofessorer en bättre balans och på sikt kan denna åtgärd ge positiva effekter då gästprofessorerna kan förväntas utgöra förebilder för kvinnliga forskare som trots allt finns på mer juniora positioner. Gästprofessorerna skall förutom att forska, ge gästföreläsningar och delta i seminarier dessutom kunna föra en aktiv dialog med doktorander. Kvinnliga forskare bjuds också in till de olika seminariegrupperna för att presentera och synliggöra sin forskning och institutionen eftersträvar alltid att ha minst en kvinna i betygsnämnden vid offentliga disputationer. Då handledning, seminarieverksamhet och offentliga försvar är navet i forskarutbildningen tror institutionsledningen att dessa goda exempel hjälper till att anlägga ett jämställdhetsperspektiv i både utbildningens utformning och genomförande.

De senaste åren har institutionen anställt många nya forskare i princip i direkt anslutning till deras offentliga försvar av avhandlingen (ingen av dessa har sin doktorexamen från Lund). Dessa kommer också att utgöra grunden för framtida handledargrupp. För att säkerställa att de – när det får en mer aktiv roll som handledare – förstår betydelsen av jämställdhetsarbete påbörjar de en intern utbildning (Career Program) som ges i form av en seminarieserie med inbjudna forskare. Syftet med denna utbildning är att hjälpa till med aktiv karriärsplanering och fokus kommer att ligga på karriärsutveckling, jämställdhets- och jämlikhetsfrågor. Alltså är ett syfte med utbildningen att säkerställa förståelse och kunskap om jämställdhetsfrågor.

En aspekt som kan vara av betydelse för jämställdheten på doktorandprogrammet och som inte diskuterats tidigare i denna rapport är genomströmning eller mer specifikt om det finns mönster som tyder på att kvinnor i högre utsträckning än män inte avslutar påbörjad utbildning och i så fall om det finns strukturer som kan förklara detta. Genom att analysera alla doktorander som påbörjat utbildningen sedan 2009 har endast två doktorander inte tagit ut någon examen (båda två män) och två har avslutat studierna efter licentiatexamen

(båda kvinnor). Givet detta dras slutsatsen att det i alla fall inte finns någon uppenbar skillnad mellan könen.

Institutionen har också försökt skapa forum för diskussion om jämställdhetsfrågor. Som exempel kan nämnas att under institutionskonferensen 2016 gav Professor Tomas Brage (studierektor på Fysiska institutionen och med ett brett intresse för jämställdhetsfrågor) en föreläsning på temat "Gender in Science – What are the Repeated Patterns". Institutionen och doktorandprogrammet har också under hösten 2015 och våren 2016 blivit analyserat och genomlyst utifrån ett jämställdhetsperspektiv av Professor Laurie Cohen (Nottingham University Business School). I denna analys intervjuades bland annat studierektor för forskarutbildningen och en grupp av doktorander och statistik analyserades. Även om Lauries analys av forskarutbildningen i stort överensstämmer med den syn institutionsledningen har – exempelvis att könsbalansen bland doktorander är inom ramen för vad som är godtagbart men att andelen kvinnliga handledare samt kvinnliga kursansvariga är för låg – är det ändå viktig med extern granskning. En av de direkta påföljderna av denna granskning är rekryteringen av kvinnliga gästprofessorer som skedde under hösten 2016.

Institutionen gör också varje år ett jämställdhetsbokslut (Ekonomihögskolans interna jämställdhetsbokslut) där doktorandprogrammet ingår som en del. Doktorander ingår i gruppen bakom bokslutet och resultatet återrapporteras till studierektor för forskarutbildningen. Vidare finns en aktivitetsplan för jämställdhet (NEK Styrelse 2014-04-03) där bland annat viktiga åtgärder för att skapa en bättre jämställdhet i doktorandgruppen anges. Målet och förhoppningen med både jämställdhetsbeslutet och aktivitetsplanen är att genom att genomföra arbetet på institutionsnivå kommer det att skapas en större medvetenhet bland de anställda om hur situationen på exempelvis forskarutbildningen ser ut idag och hur den har förändras samt initiera en diskussion om hur man vill att ett eventuellt förändringsarbete ska se ut i framtiden. Båda dessa dokument är levande då de uppdateras och utvärderas kontinuerligt. Det övergripande arbetet för att säkerställa integration av jämställdhetsperspektiv i både utformning och genomförande styrs av Ekonomihögskolans handlingsplan för jämställdhet, likabehandling och mångfald (Dnr EHL 2013/183).